

Úvodem:

Sčítání lidu, domů a bytů je příležitostí analyzovat výsledky z různých pohledů. Dokonce vzácnou příležitostí, protože tak vyčerpávající statistické šetření se realizuje jen jednou za deset let a některé údaje – na příklad o vzdělání – nelze prakticky jiným způsobem získat. Tato publikace je **příspěvkem k problematice genderu a analyzuje výsledky posledního SLDB v roce 2001 z hlediska postavení žen a mužů**. Věnuje se dvěma důležitým oblastem, zaměstnání a vzdělání, tedy oblastem možno říci stěžejním z hlediska dané problematiky. **Ekonomická aktivita, zapojení do trhu práce, postavení v zaměstnání** - zde bývají z genderového pohledu nejčastěji problémy. **Vzdělání** se zase ve všech výzkumech ukazuje jako **nejvíce podmiňující faktor pro genderovou rovnost**. Český statistický úřad zamýšlí vydat v příštím roce další genderovou analýzu výsledků SLDB, která na tuto publikaci naváže dalším rozbohem dané tematiky, zaměří se **na rodinu a domácnost** a budou zde k dispozici např. i údaje o dojížděcí do zaměstnání. To vše z pohledu postavení mužů a žen.

Závěrem:

Sčítání lidu, domů a bytů potvrdilo v první řadě skutečnost vzrůstající úrovně vzdělanosti českých žen, které se v posledním desetiletí kvapem přibližují mužům a leckde (např. jde o středoškolské vzdělání), je již předehnal. Týká se to především mladších generací žen. Stále však přetrvávají nesrovnalosti v nejvyšší úrovni vzdělání, kde – zejména u vysokých škol, postgraduálního studia a vědecké přípravy – se stále ženy mužům nevyrovnají. Problémy přetrvávají i ve skladbě studijních oborů. Tato nerovnováha způsobuje velké problémy v celé ekonomice a závažné jsou další společenské dopady – např. známé jsou problémy ve feminizovaném školství a jejich dopad na výchovu budoucích generací.

Data o ekonomické aktivitě jednoznačně vypovídají o tom, že ženy jsou nezanedbatelná pracovní síla. Ekonomická aktivita českých žen je vysoká. Možno říci, že bez jejich účasti si nelze národní ekonomiku, její fungování, představit. Pouze na čas se v průběhu života ženy stahují z pracovního trhu, aby splnily svou mateřskou roli a poté se vrátily a v podstatě se vyrovnaly i v zapojení do pracovního procesu mužům. Problém tedy není v samotné účasti žen, ale v disproporcích pokud jde o jejich zastoupení v jednotlivých oblastech a oborech. Zdaleka ne vždy totiž lze tyto rozdíly vysvětlit pouze biologickými danostmi a odlišnostmi, to je vrozenými předpoklady. Muži navíc mají širší škálu zaměstnání, ze které si obvykle vybírají. Volí-li tedy ženy z tradičních „ženských“ povolání, mají výběr oproti mužům zúžený. O vysoké ekonomické aktivitě žen svědčí také fakt, že často pracují i v důchodu. Zejména ty, které v zaměstnání zastávaly nezávislé postavení (tj. podnikaly či měly řídicí funkci) pracují do poměrně vysokého věku. A to vše přes nepříznivé okolnosti, se kterými se se vstupem na trh práce musí potýkat: nižší platy než mají muži, nižší šance zastávat řídicí pozice, obtížnější podmínky pro kariéru, organizace pracovního procesu, vyhovující spíše mužům než ženám, stále někde přetrvávající předsudky a nevíra ve schopnosti žen, nižší sebevědomí a podceňování vlastních kvalit. O tom však bohužel výsledky SLDB nemohou blíže hovořit, to již musí posoudit sociologové. I jim k tomu mohou být v této publikaci uvedené údaje dobrou orientací.